

IFRS 9'la tatmin olmayan yatırımcılar

Yakın zaman önce yapılan bir CFA Enstitüsü üye anketinde katılımcıların çoğu IFRS 9'un finansal araçlar muhasebesinde bir miktar ilerleme sağladığını düşünürken daha fazla çalışma yapılması gerektiği ortaya konmuştur. CFA Enstitüsünden **Vincent Papa** anket sonuçları ve Avrupa Komisyonu/IASB ayrımı ile ilgili algılar hakkında konuşmuştur.

IAS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme Standardı muhtemelen en karmaşık uluslararası muhasebe standardıdır. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) 2009 Kasım ayında IFRS kullanıcısı işletmeler tarafından gönüllü olarak kabul etmek üzere IAS 39'u yenileme projesinin ilk aşaması olan IFRS 9 Finansal Araçlar: Sınıflandırma ve Ölçme Standardını yayımlamıştır. Standart 2013 yılından itibaren zorunlu olarak kabul edilmesi gerekmektedir.

Jüri reform hedeflerine ulaşıp ulaşılmadığı, özellikle tekliflerin ekonomik kararlarda kullanılabilirliği geliştirip karmaşıklığı azaltıp azaltmadığı konusuna dışarıdan bakmaktadır.

CFA (Sertifikalı Finansal Analist) Enstitüsü yakın zaman önce IFRS 9 üzerine dünya çapında bir üyelik anketi yapmıştır. 641 katılımcının neredeyse yarısı (yüzde 47) IFRS 9'un ekonomik kararlarda kullanılabilirliğini geliştirdiğini düşünürken yüzde 22'si geliştirmedini düşünmüş, yüzde 31'i ise tarafsız kalmıştır.

Ayrıca, yüzde 37'si modelin karmaşıklığı azalttığını düşünürken, yüzde 28'i azaltmadığını düşünmüş, yüzde 35'i ise tarafsız kalmıştır.

Bu durum bir miktar algılanan gelişmenin varlığını gösterse de reform hedeflerine ulaşmak için daha fazla çalışmanın yapılması gerektiğini hissettirmektedir. Benim düşüncem bu bulguların çok sayıda alternatif ve modellere getirilen istisnalara dayanan bir standardın etkinliğinin ölçülmesindeki zorlukları yansıttığı yönündedir. Standardın karmaşıklığı hala devam etmektedir.

Dönüş hakkında

Hızlandırılmış IAS 39 değişikliğini tetikleyen temel organlardan biri Avrupa Komisyonu olmuştur. Ancak 11 Kasım 2009 tarihinde EC, yeni yayımlanmakta olan IFRS 9'un onaylanmasını geciktireceğini belirtmiştir. Bu da IAS 39 reformunun artık acil olmadığına inanan EC'nin ironik durumunu ortaya çıkarmıştır. Hisse senedi piyasalarında altı ay süren bir canlanmanın güven açısından neler başarabileceği şaşırtıcıdır.

Geciken onaylama böyle karmaşık bir muhasebe ortamında acil reform kampanyalarından kaçınılması gerektiğinin üstü kapalı bir şekilde kabulü olarak da yorumlanabilir. Muhtemelen ekonomik döngüler veya kısa vadeli hedeflere dayanan muhasebe politikası formülasyonunun risklerini göstermektedir. Hepsinin ötesinde finansal raporlama bilgileri öncelikle ekonomik performansın birden fazla dönemde güvenilir olarak sunduğu anlamına gelmektedir ve asla kısa vadeli düzenleyici müdahalelere yönelik bir araç olarak görülmemelidir.

EC'nin erteleme mevcut EC ve IASB ilişkisinde yaşanan aksaklıklarla ilgili ipucu vermektedir. Bu konular tutarlı ve öngörülebilir küresel standart belirleme sürecinden faydalanan yatırımcılar üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olmaya başlamıştır. Farklı AB üye devletlerinin yapısal özellikleri ve ülkeye özgü sebeplere dayalı olarak IFRS 9'la ilgili rahatsızlığını ifade etmesi de farklı bir sorundur. Bu son erteleme kararının görünüşe göre hangi standartların veya konuların engelleneceğini belirleyen ve seçen birden fazla üye devlet üzerinde daha fazla katkısı olmamasını umuyoruz. Etkili bir IFRS çerçevesinin bütünsel önermesi tutarlı bir üye-devlet kabulünün ve uygulamasının varlığına bağlıdır.

Bu durumdaki muhaliflikleri muhtemelen rastlantısal olacaktır ancak bunun her IFRS uyumlu ve aday devletin mevcut yapısal özelliklerini tatmin edecek gerçekdışı ve aşılması güç bir standardı tasarlama görevi olduğu yönünde giderek artan bir kaygı bulunmaktadır.

Dolayısıyla IASB'nin, IFRS'in uzun vadede çekiciliğinin birden fazla devlet arasında oldukça teknik kararlar üzerine uzlaşma sağlama yönündeki anlamsız hedeften çok, altında yatan kaliteye bağlı olduğunun bilincine vararak bu gerçeklik üzerinde ciddi bir şekilde durması gerekmektedir.

İtfa edilmiş maliyet sonuçları

Teknik konulara dönersek standardın karışık ölçüm modelinin itfa edilmiş maliyet kısmından kaynaklanan istenmeyen sonuçlar olabilmektedir. Araçların itfa edilmiş maliyeti uygulaması gerekip gerekmediğinin belirlenmesi için öncelik "yönetim modeli" testine uyumlu hale getirilmiştir. Bu da finansal kuruluşlarda tüm finansal araçların aktif/toplam karlılık yönetiminin gerçekte ne ölçüde oluştuğunu ve sözleşmeden doğan kazanç temelinde yönetilen araçlara ilişkin hatalı önerme yapılması ihtimalini gözden kaçırmaktadır.

Aynı zamanda belirlenmiş işletme modeli tanımının sonuçta muhasebenin temelde yatan işletme performansını yansıtması yerine muhasebe koşullarına göre şekillenmesi riski vardır.

Ayrıca benzer araçlar için muhasebe uygulamasında farklılığa ve finansal raporların daha az karşılaştırılabilir olmasına sebep olabilmektedir. Örneğin, yönetim modeline dayalı olarak likidite yönetimi amaçlı olarak belli bir finansal aracı elinde tutacağını iddia eden bir raporlama kuruluşu ve varlık-borç eşleştirmesi için aynı aracı kullanan bir başka kuruluş farklı raporlama sonuçları elde edecektir. CFA üye anketinden ortaya çıkan bir başka kilit mesaj finansal araç muhasebesi için daha fazla gelişim alanı olabileceği yönünde şeklindedir..

Hangi ölçüm yaklaşımının finansal araç muhasebesini en iyi şekilde geliştirebileceği sorulduğunda yüzde 34'lük kesim karma ölçüm özelliğini seçerken, yüzde 60'lık kısım finansal araçlar için tam gerçeğe uygun değer yönünde bir değişken seçmiştir (bunların yüzde 40'ı senetlerde itfa edilmiş maliyetli tam gerçeğe uygun değeri seçerken yüzde 20'si ayrı sunulan finansal tablolarla hem tam gerçeğe uygun değer, hem de itfa edilmiş maliyeti seçmiştir).

Bu bulgu yatırımcıların finansal araç muhasebesinin kalıcı bir özelliği olarak karma özellikli modele karşı şüpheli yaklaşımını göstermektedir.

Yeniden düşünmek gerek

Son zamanlarda standart belirleme organları üzerinde oluşan politik baskının özellikle talihsiz bir sonucu IFRS ve US GAAP arasında yakınsama sağlanmasıyla ilgili baskı olmuştur.

IASB ve ABD Finansal Muhasebe Standartları Kurulunun (FASB) potansiyel olarak finansal araç muhasebesi için farklı çözümler önerebileceği ve farklı zaman çizelgelerinde çalıştığı bir duruma gelmiş bulunuyoruz.

CFA Enstitüsü üye anketi katılımcıların %79'unun finansal araç muhasebesinin karar değerindeki gelişimin, en az karmaşıklığın azaltılması ve yakınsamanın sağlanması kadar önemli olduğunu düşünmektedir. Anket aynı zamanda yüzde 59'un IASB ve FASB'nin senkronize bir şekilde çalışmasını ve tek bir muhasebe standardı sunmasını tercih ettiğini de göstermiştir.

Dolayısıyla, hem IASB hem de FASB'nin politik baskılardan arınmış, gerçekçi zaman çizelgelerine dayalı ve finansal raporlama kalitesinin geliştirme hedefine yönelik olarak daha koordineli bir şekilde çalışması gerekmektedir.

Vincent Papa CFA Enstitüsünün finansal raporlama politikası müdürüdür.